

Судова практика в системі джерел цивільного права України

Монографія присвячена дослідженню судової практики як важливого джерела цивільного права України. Вона поглиблює розуміння ролі судової практики та пропонує нове бачення її сутності. У роботі проаналізовано поняття та види джерел цивільного права, їх еволюцію та взаємодію з праворозумінням і цивільним законодавством. Особливу увагу приділено природі, функціям і місцю судової практики як джерела права.

Це дослідження довгий час не могло побачити світ через надмірну зайнятість автора у судовій сфері, і, на превеликий жаль, виходить друком уже після його смерті. Це робить видання не лише науково значущим, а й особливо пам'ятним.

Монографія стане корисною для суддів, адвокатів, науковців, здобувачів юридичної освіти та всіх, хто досліджує механізми функціонування та розвитку цивільного права в Україні.

• А. І. Дришлюк •

Судова практика в системі джерел цивільного права України

ECUS

Харків — 2025

УДК 347.91/95(477).001.814
Д749

Дришлюк А. І.

Д749 Судова практика в системі джерел цивільного права України / Дришлюк А. І. Харків : ЕКУС, 2025. — 312 с.

ISBN 978-617-7934-42-3

Монографія присвячена дослідженню судової практики як важливого джерела цивільного права України. Вона поглиблює розуміння ролі судової практики та пропонує нове бачення її сутності. У роботі проаналізовано поняття та види джерел цивільного права, їх еволюцію та взаємодію з праворозумінням і цивільним законодавством. Особливу увагу приділено природі, функціям і місцю судової практики як джерела права.

Це дослідження довгий час не могло побачити світ через надмірну зайнятість автора у судовій сфері, і, на превеликий жаль, виходить друком уже після його смерті. Це робить видання не лише науково значущим, а й особливо пам'ятним.

Монографія стане корисною для суддів, адвокатів, науковців, здобувачів юридичної освіти та всіх, хто досліджує механізми функціонування та розвитку цивільного права в Україні.

УДК 347.91/95(477).001.814

ISBN 978-617-7934-42-3

© Дришлюк А. І., текст, 2025
© ЕКУС, 2025

ПАМ'ЯТІ АНДРІЯ ІГОРОВИЧА ДРИШЛЮКА

(06.12.1977 — 11.04.2025)

У цьому році відійшов у вічність Андрій Ігорович Дришлюк — видатний юрист, мудрий суддя, блискучий науковець, глибокий педагог і шляхетна людина. Пам'ять про нього живе у спогадах, словах, думках і серцях тих, хто мав щастя з ним працювати, навчатися, товаришувати.

Народившись 6 грудня 1977 року в місті Одеса, Андрій Ігорович з юності обрав шлях правника — не як професію, а як покликання. Напевне, яскравий приклад батьків вплинув на цей вибір. Його батько — Дришлюк Ігор Анатолійович, відомий юрист-науковець, педагог, працює викладачем економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, мати — Дришлюк Катерина Володимирівна, усе

життя віддала адвокатурі, займала провідні посади в органах адвокатського самоврядування.

Ще будучи студентом старших курсів, він почав працювати юрисконсультантом на різних підприємствах Одеси. У 1999 році з відзнакою закінчив Одеську державну юридичну академію, а згодом, у 2003 році, — аспірантуру. У 2004 році захистив кандидатську дисертацію, а у 2005 — отримав учене звання доцента. Його професійна і наукова спеціалізація охоплювала ключові напрями приватного права — цивільне, сімейне, житлове право.

У 2000 році отримав Свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю № 922 і надавав послуги переважно у сфері цивільного та господарського права.

Починаючи з 2006 року, Андрій Ігорович здійснював правосуддя як суддя Малиновського районного суду м. Одеси, а з 2012 року — Апеляційного суду Одеської області, згодом — Одеського апеляційного суду. З 2016 року обіймав посаду заступника голови суду. Він завжди зберігав витримку й гідність у найскладніших процесуальних ситуаціях, неухильно дотримувався принципу верховенства права та поваги до прав людини.

Його внесок у розвиток судової системи був помітним і послідовним. Як викладач Національної школи суддів України, сертифікований тренер, учасник міжнародних програм, зокрема канадського проєкту підтримки судової реформи та нідерландської програми МАТРА, він формував нову якість правосуддя в Україні. Його участь у створенні навчальних курсів із написання судових рішень, практики ЄСПЛ та захисту прав власності стала вагомим внеском у професійний розвиток суддівського корпусу.

Андрій Ігорович неодноразово виступав спікером на засіданнях Комітету з цивільного та сімейного права Ради адвокатів Одеської області зі складних питань судової практики.

Але не лише знання і вміння вирізняли Андрія Ігоровича — він мав особливий внутрішній світ. Його мова була точна і ясна, судові рішення — глибоко вмотивовані, наукові праці — концептуальні й системні, педагогічний підхід — людяний і вимогливий водночас. Його поважали за фаховість, рівновагу, принциповість, доброзичливість. У розмовах із ним завжди відчувалася щирість.

Андрій Ігорович залишиться в нашої пам'яті не лише як фахівець, а як людина, з якою пов'язані найкращі спогади. Його відхід створив порожнечу, яку важко заповнити, але й глибокий слід, який неможливо стерти. Після себе він залишив трьох дітей та численних учнів, яким передав частку своєї мудрості та професіоналізму.

Світла пам'ять про Андрія Ігоровича Дришлюка — на завжди з нами. Його справа триває — у науці, у правосудді, в людях, яких він навчив думати, вірити і служити праву.

Він є співавтором понад 190 науково-практичних праць, серед яких — коментарі до основних кодексів України, підручники та колективні монографії. Упродовж багатьох років Андрій Ігорович працював над докторським дослідженням на тему «Судова практика в системі джерел цивільного права України». Під керівництвом наукового консультанта, відомого цивіліста професора В. В. Луця, була підготовлена відповідна монографія. На жаль, виснажлива робота в суді не дала змоги Андрію Ігоровичу захистити докторську дисертацію.

Завдяки підтримці друзів і близьких, а також за сприяння видавництва «Екус», ми маємо змогу запропонувати широкому загалу цю монографію. Окремі слова подяки хочу висловити усім, хто написав свої спогади про Андрія Ігоровича.

*Володимир Зубар, член Ради адвокатів
Одеської області, професор кафедри
цивільного права НУ «Одеська юридична академія»*

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЙОГО ДЖЕРЕЛА	15
РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЖЕРЕЛ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	62
2.1. Поняття джерела права та його форми	63
2.2. Вплив типу праворозуміння на формування системи джерел цивільного права	74
2.3. Поняття і види джерел цивільного права України	107
2.4. Система джерел цивільного законодавства України	138
2.5. Генеза і тенденції розвитку системи джерел цивільного права України	148
РОЗДІЛ III. СУДОВА ПРАКТИКА ЯК ДЖЕРЕЛО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	165
3.1. Поняття судової практики	166
3.2. Класифікації видів судової практики	197
3.3. Функції судової практики	208
3.4. Місце судової практики в системі джерел цивільного права України	214
ВИСНОВКИ	251
СПОГАДИ ПРО АНДРІЯ ІГОРОВИЧА ДРИЩЛЮКА ...	263

ВСТУП

За останні роки судова практика, її неоднорідність неодноразово були предметом обговорень на різних рівнях. Щодо неї давно дискутували науковці¹. На судову практику звертали увагу практики². Її обговорювали в суспільстві³. Через низку причин, в тому числі політич-

¹ Див., наприклад: Комиссаров К. И. Роль судебной практики в последовательном развитии законодательства // Проблемы гражданского процессуального права в свете Конституции СССР: Межвузовский сборник научных трудов. — Свердловск. 1980. — С. 25; Туманов В. А. Роль судебной практики в развитии советского права / СССР — Франция: социологический и международно-правовой аспект сравнительного правоведения. — М.: Изд-во ИГиП АН СССР, 1987. — С. 35–43. — С. 36–37.; Серверэн Э. Роль судей и судебной практики в процессе нормотворчества // Судебная практика как источник права. — М.: Юрист, 2000. — С. 49–61. — С. 52; Рогожин Н. А. Значение судебной практики для развития предпринимательского права / Н. А. Рогожин // Закон. — 2003. — № 10. — С. 86–91; Морозова, Л. А. Еще раз о судебной практике как источнике права / Л. А. Морозова // Государство и право. — 2004. — № 1. — С. 19–23; Придворова, М. Н. Судебная практика в правовой системе Российской Федерации [Текст]: дисс. ... канд юрид. наук: спец. 12.00.01 / Придворова Мария Николаевна. — Тамбов, 2003. — 201 с.; Соловьев В. Ю. Судебная практика в российской правовой системе [Текст]: дисс. ... канд юрид. наук: спец. 12.00.01 / Соловьев Владислав Юрьевич — М., 2003. — 188 с.; Беляневич В. Е. Новітня кодифікація і судова практика // Вісник господарського судочинства. — 2004. — № 2 — С. 227–231. Дрішлюк А. І. Роль судової практики в удосконаленні цивільного законодавства України. [Текст] Право ХХІ століття: становлення та перспективи розвитку. Збірник наукових праць. — Миколаїв, 2006; та ін.

² Див., наприклад: Дрішлюк А. І. Формування єдиної судової практики: проблеми та перспективи. [Текст] Правове життя сучасної України. Тези доповідей. — Одеса: Фенікс, 2007. — С. 240–241; Лічман Л. Г. Значення судової практики для правозастосування у цивільному судочинстві України // Вісник Верховного суду України. — 2011. — № 6. — С. 34–38; Романюк Я. М., Бейцун І. В. Єдність судової практики: теоретичні засади та вдосконалення законодавчого забезпечення // Вісник Верховного суду України. — 2012. — № 5 (141). — С. 37–42; та ін.

³ Див., наприклад: Лебедев В. М. Судебная власть в современной России. Проблемы становления и развития [Текст]: монография / Лебедев В. М. — С.-Пб.: Лань, 2001. — 384 с.; Грось Л. А. Единство судебной системы Рос-

них, інтерес до цього соціально-правового явища постійно збільшується. Кожен науковець, правозастосувач вважає за необхідне посилається на неї або як на панацею від усіх «правозастосовчих негараздів», або, навпаки, як на їхню причину.

Судова реформа, яка була започаткована в 2010 році, одним із гасел якої стало якраз приведення судової практики в єдине русло, стала тим каталізатором, що визначив необхідність її дослідження в сучасних умовах. Так, коли сьогодні прийнятих законодавцем заходів виявилось недостатньо, порушено питання про повернення Верховному Суду України частини повноважень, якими він користувався до проведення судової реформи. Зокрема, як зазначили розробники проєкту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо повноважень Верховного Суду України» від 04.10.2013 року, в ході проведення судової реформи повноваження Верховного Суду України піддавалися корегуванню, зміні, наповненню новим змістом. Водночас його роль у судовій системі залишалася фундаментальною, а рішення та правові позиції — визначальними для розвитку судочинства в країні. Глибинне реформування судової системи є однією з важливих складових європейської інтеграції України. Водночас, процес реформування потребує системності й послідовності у забезпеченні його реаліза-

сийской Федерации как важная предпосылка единства и единообразия судебной практики. Материалы Международной научно-практической конференции «Концепция развития судебной системы и системы добровольного и принудительного исполнения решений Конституционного Суда РФ, судов общей юрисдикции, арбитражных, третейских судов и Европейского суда по правам человека» 20–23 апреля 2007 г. Краснодар, СПб., 2007. — С. 50–57; Мурадян Э. М. Судебное право [Текст] : монография / Эльза Мироновна Мурадян / Э. М. Мурадян. — С.-Пб. : Юрид. центр Пресс, 2007. — 575 с.; Міжнародна науково-практична конференція «Забезпечення єдності судової практики — основне завдання вищих судових органів держави», 19 квітня 2012 року, м. Київ.

ції. Пріоритетом реформування судової системи України є впровадження європейської моделі судочинства, адже забезпечення принципу верховенства права є одним із головних постулатів у будь-якій демократичній державі. При цьому належне визначення ролі та повноважень Верховного Суду України є важливим кроком у цій сфері. Поділяючи позицію народних депутатів — розробників проєкту, зазначимо, що, на нашу думку, і цих заходів з часом виявиться недостатньо. Проблеми сучасної судової практики в Україні не можуть бути зведені лише до проблеми місця та ролі Верховного Суду України в судовій системі та важелів його впливу на формування судової практики. Коріння проблеми сьогодишньої української судової практики полягають значно глибше.

Наприклад, якщо йдеться про судову практику як предмет наукового дослідження, на жаль, існуючі наукові дискусії зводяться традиційно до питання, чи можна визнавати судову практику джерелом права, а якщо так, то яке місце вона повинна займати в ієрархії джерел⁴; при цьому залишається невирішеним не менш принципове системоутворююче питання — а що ж можна визнавати судовою практикою? Іншим дискусійним аспектом проблематики є визнання прецеденту джерелом права, цивільного зокрема, а також встановлення кола суб'єк-

⁴ Див., наприклад: Топорин Б. Н. Система источников права: тенденции развития // Судебная практика как источник права [Текст] — М. : Юристъ, 2000. — С. 9–45; Сорокин В. В. Судебная практика: За и против [Текст] // Сибирский юридический вестник. — 2002. — № 3; Ришелюк А. Судебная практика на «кончике иглы» [Текст] // Юридическая практика. — 2004. — № 26 (340). Рожнов А. П. Правоприменительная практика как нетрадиционный источник российского права [Текст] : дисс. ... канд юрид. наук : спец. 12.00.01 / Рожнов Алексей Петрович. — Волгоград, 2003. — 252 с.; Скакун О. Конституційний Суд як учасник правотворчої (законотворчої) діяльності в Україні // Юридична Україна. — 2003. — № 1. — С. 26–31; Гайворонський В. Джерела права // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 3 (26). — С. 56–65; Погребняк С. Вплив судової практики на юридичні акти в романо-германській правовій сім'ї // Вісник Академії правових наук України — 2003. — № 4. — С. 92–99, та ін.

тів, які мають право його створювати⁵. Але і тут поза увагою дослідників залишається те, як існування прецеденту співвідноситься з чинною правозастосовчою системою, яка орієнтована на загальну регламентованість

⁵ Див. наприклад: Богдановская И. Ю. Судебный прецедент — источник права? [Текст] / Богдановская Н. Ю. // Государство и право. — 2002. — № 12. — С. 5–10; Загайнова С. К. Судебный прецедент: проблемы правоприменения [Текст] : [монограф.] / Загайнова С. К. — М. : Норма, 2002; Джур В. В. О судебном прецеденте в российской Федерации [Текст] / Джур В. В. // — Сибирский вестник. — 2005. — № 2; Беляневич В. Е. Про «запровадження» судового прецеденту [Текст] / Беляневич В. Е. // Вісник господарського судочинства. — 2002. — № 3. — С. 173–177; Бодров С. Ю. Судебный прецедент в системе источников российского права: вопросы теории и практики: [Текст] : дисс. ... канд юрид. наук : спец. 12.00.01 / Бодров Сергій Юркович. — Ульяновск, 2004; Гук П. А. Судебный прецедент как источник права. [Текст] : дисс. ... канд юрид. наук : спец. 12.00.01 / Гук Павел Александрович. — Саратов, 2002; П'янова, Я. Судовий прецедент — шлях до справедливого вирішення спору [Текст] / П'янова Я. // Вісник Академії правових наук. — 2003. — № 1 (32). — С. 197–198; Гаджиев Б. А. Феномен судебного прецедента в России [Текст] // Судебная практика как источник права. — М. : Юрист, 2000. — С. 101; Коростелкина О. Н. Судебная практика и судебный прецедент в системе источников российского права. [Текст] : дисс. ... канд юрид. наук : спец. 12.00.01 / Коростелкина Ольга Николаевна — М., 2005; Османов О. А. Принципы и судебные прецеденты как источники российского гражданского права и их конституционная основа. [Текст] : дисс. канд. юрид. наук: 12.00.03 / Османов Осман Абдулмуслимович. — Ростов-на-Дону, 2005; Дрішлюк А. І. Про визначення місця судового прецеденту в системі джерел цивільного права України [Текст] / Дрішлюк А. І. // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Вип. 3. — Хмельницький. — 2005. — С. 72–75; Дрішлюк А. І. Судовий прецедент як джерело цивільного права [Текст] / Дрішлюк А. І. // Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. — Вип. 2. Гуманітарні та юридичні дисципліни. — 2005. — С. 76–81; Дрішлюк А. І. Судовий прецедент як джерело права та його види [Текст] / Дрішлюк А. І. // Актуальні проблеми політики: Збір. наукових праць. — Вип. 28. — Одеса: ПП «Фенікс», 2006. — С. 141–150; Дрішлюк А. І. Про визначення місця судового прецеденту в системі джерел цивільного права [Текст] / Дрішлюк А. І. // Сучасні проблеми адаптації цивільного законодавства до стандартів Європейського Союзу. Матеріали І Міжнародної науково-методичної конференції. — Львів, 2006. — С. 98–102; Дрішлюк А. І. Подолання прогалин в цивільному праві і законодавстві України (в аспекті «судового прецеденту») [Текст] / Дрішлюк А. І. // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. — Одеса: Юрид. літ., 2006. — Вип. 25. — С. 221–224; Кирилюк Д. Чи визнається в Україні судовий прецедент? [Текст] / Кирилюк Д. // Юстиніан. — 2006. — № 4. Режим доступу : // <http://justinian.com.ua/article.php?id=2221>.

суспільних відносин законом. І хоча можливість запровадження судового прецеденту в правовій системі України обговорювалась у літературі, це питання залишилось відкритим⁶, оскільки визначити його місце в правозастосовчому механізмі, який розрахований виключно на застосування закону, досить важко. При цьому постійно виникає питання: коли можна говорити про формування судової практики та чи можна зводити весь процес правозастосування до конкретного судового рішення та якого рівня? Окремим аспектом залишається дослідження судової практики в порівняльному аспекті або з точки зору практики Європейського суду та її впливу на правозастосування в країні⁷. Разом із тим, якщо йдеться про конкретні рішення в системі джерел права, цивільного зокрема, то відповіді немає.

В юриспруденції представлені різноманітні концепції судової практики. Головне, що їх об'єднує, — це спроба визначити місце судової практики в ієрархії джерел права. Але і тут виникає проблема. Питання

⁶ Див., наприклад: Бондаренко-Зелинська Н., Зелинський А. Правова система України та судовий прецедент: можливість співіснування // Правовий тиждень. — №22 (95) від 27 травня 2008 р. // Режим доступу: <http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=417>; Дрішлюк А. І. Про визнання судового рішення джерелом права: постановка проблеми [Текст] / Дрішлюк А. І. // Молодь у юридичній науці. Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «П'яті осінні юридичні читання». — Хмельницький, 2006. — С. 87–90; Марченко, М. Н. Судебное правотворчество и судебское право [Текст] / М. Н. Марченко. — М. : Проспект, 2008; Шевчук С. Судова правотворчість. Світовий досвід і перспективи в Україні [Текст] / С. Шевчук. — К. : Реферат, 2007.

⁷ Див., наприклад: Тихоновецкий Д. С. Судебная практика в системе источников Европейского права. [Текст] : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Тихоновецкий Дмитрий Сергеевич — М., 2004; Шевчук С. Порівняльне прецедентне право з прав людини. — К. : Реферат, 2002; Малишев Б. В. Судовий прецедент у правовій системі Англії [Текст] : [монограф.] / Малишев Б. В. — К., 2008; Попов Ю. Ю. Прецедентное право в контексте общезначительности судебных решений и украинские перспективы. Режим доступу: http://popov-yu.ru/27_Precedent_ru.html.

про джерела права та їх форми також відноситься до дискусійних. Аналогічним чином проблеми застосування чинного законодавства, зокрема цивільного, яке є найбільш динамічним, завжди притягували до себе увагу багатьох вчених, проте остаточного свого вирішення на сьогодні також не знайшли. Особливої актуальності вивчення цього питання набуває в умовах необхідності формування єдиної судової практики та пошуків шляхів до її впорядкування. Разом із тим, її однорідність не може бути єдиною метою. Судові акти, як один із видів актів застосування права, направлені, перш за все, на індивідуальне регулювання суспільних відносин. Кожен із цих актів вирішує індивідуальний спір. У механізмі правового регулювання їм відводиться особливе місце. Суд — єдиний правозастосовчий орган, який має право застосовувати аналогію права та закону, не має права відмовити в здійсненні правосуддя за мотивами неясності та незрозумілості законодавства. Розповсюдження юрисдикції суду на всі правовідносини та проголошення принципу верховенства права призвело до логічного підвищення ролі суду у вирішенні суперечок, що виникають у суспільстві. Судова практика має найбільше значення зі всіх видів юридичної практики. Володіючи загальними особливостями, властивими юридичній практиці в цілому, вона відрізняється своєрідністю, обумовленою місцем і роллю суду в сучасному суспільстві. Її вплив на вдосконалення і розвиток законодавства більш значний у порівнянні з нотаріальною, прокурорською й іншими видами практики.

Розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення регулювання суспільних відносин — актуальне завдання юридичної науки. Відповідно, в цьому дослідженні автор спробує комплексно дослідити цей феномен, при цьому не стільки з точки зору

вирішення окремих категорій справ, скільки з боку джерельності — специфічного середовища формування «прецедентів», виявляючи роль та значення останньої в процесі вдосконалення цивільного та цивільно-процесуального законодавства України.

Таке завдання поставлено автором не випадково. Незважаючи на значну увагу дослідників до проблем судової практики, про що буде зазначено далі, як в науці, так і в юридичній практиці не сформовано єдиного підходу до її визначення, а її роль в сучасних умовах не досліджувалася.

Значення судової практики для розвитку цивільного права традиційно підкреслювалось в межах навчальних курсів⁸. Іноді проблематика взагалі не висвітлювалася⁹. У деяких курсах із цивільного права України судова практика вже розглядалася крізь прецедент як соціальний регулятор¹⁰, у контексті системи джерел права як джерело договірної права¹¹.

Відповідно, сьогодні необхідно відповісти на питання: чи є судова практика джерелом права, чи її призначення можна звести до перевірки норм чинного за-

⁸ Див., наприклад: Заїка Ю. О. Українське цивільне право [Текст] : навч. посібник / Юрій Олександрович Заїка. — 2-ге вид. змін. і допов. — К. : Правова єдність, 2008. — 386 с.; Цивільне право України [Текст] : навч. посібник / О. С. Адамова, Н. Ю. Голубева, І. В. Давидова [та ін.]; за ред. Є. О. Харитонova, Н. Ю. Голубевої. — К. : Істина, 2009. — 280 с.

⁹ Див.: Цивільне право [Текст] : підручник. : у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, Т. І. Бегова [та ін.]; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. — Х. : Право, 2011. — Т. 1. — 656 с.

¹⁰ Див.: Ромовська З. В. Українське цивільне право [Текст] : навч. посібник / Зорислава Василівна Ромовська. — 2-ге вид. змін. і доп. — К. : Правова єдність, 2008. — 368 с.

¹¹ Див.: Цивільне право України. Загальна частина [Текст] : підручник / Сергій Миколайович Бервено, Валентина Антоновна Васильєва, Микола Костянтинівич Галянтич [та ін.]; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданника — 3-тє вид., перероб. і допов. — К. : ЮрінкомІнтер, 2010. — 976 с.

конодавства та виявлення прогалин і тимчасового їх усунення? Відповісти на нього неможливо без аналізу категорії «джерело права». З урахуванням того, що поняття джерела права та його форми також відноситься до дискусійних і перебуває в прямій залежності від типу праворозуміння дослідника, цілком логічним є те, що і цей аспект проблематики залишається невирішеним¹², проте без його дослідження вирішити раніше порушені питання буде неможливо.

Забігаючи вперед, слід зазначити, що для останніх років дійсно було характерним суттєве зростання ролі та значення судової практики в процесі правозастосування, проте наскільки такі процеси є природними, чому це мало місце і які перспективи слід очікувати — пошук відповідей потребує ретельного наукового аналізу існуючої ситуації в теорії права, цивілістиці, судовій практиці та законодавстві.

Відповідно, обираючи структуру дослідження з врахуванням визначених завдань, які перед собою поставив автор, було необхідним здійснити аналіз декількох загальнотеоретичних питань, що дозволить сформулювати певну базу, на якій і буде проводитися авторське дослідження судової практики.

¹² Див., наприклад: Семякин М. Н. Источники российского гражданского права: проблемы теории и практики. — М. Юрлитинформ, 2010. — 352 с.; Радионова О. М. Источники гражданского права России: история и современность. — М. : Юрлитинформ, 2009. — 184 с.; Гарашко А. Ю. Храмов Д. В. «Нетрадиционные источники российского частного права: общетеоретический аспект» М. : 2012. 192 с. // Реферативный журнал. — М. : Моск. ун-т МВД России, 2012, № 16. — С. 54–60.

• РОЗДІЛ 1 •

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЙОГО ДЖЕРЕЛА

Починаючи дослідження проблеми судової практики, слід звернути увагу на значну кількість літератури та публікацій з різних аспектів цієї проблематики.

Так, група науковців зосереджується на прецедентності як частині судової практики та на її дослідженні як самостійного правового явища. На думку цих учених, прецедент з'явився та існує в праві пострадянських держав, зокрема в РФ, Україні¹³.

¹³ Богдановская И. Ю. Судебный прецедент — источник права? [Текст] / Богдановская И. Ю. // Государство и право. — 2002. — № 12. — С. 5–10; Загайнова С. К. Судебный прецедент: проблемы правоприменения / Загайнова С. К.; Под общ. ред.: Ярков В. В. — М. : Норма, 2002. — 176 с.; Джуря В. В. О судебном прецеденте в Российской Федерации [Текст] / Джуря В. В. // — Сибирский вестник. — 2005. — № 2. — С. 8–19; Беляневич В. Е. Про «запровадження» судового прецеденту [Текст] / Беляневич В. Е. // Вісник господарського судочинства. — 2002. — № 3. — С. 173–177; П'янова Я. Судовий прецедент — шлях до справедливого вирішення спору [Текст] / П'янова Я. // Вісник Академії правових наук. — 2003. — № 1 (32). — С. 197–198; Гаджиев Б. А. Феномен судебного прецедента в России [Текст] // Судебная практика как источник права. — М. : Юрист, 2000. — С. 101; Дришлюк, А.І. Про визначення місця судового прецеденту в системі джерел цивільного права України [Текст] / Дришлюк А. І. // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Вип. 3. — Хмельницький. — 2005. — С. 72–75; Дришлюк А. І. Судовий прецедент як джерело цивільного права [Текст] / Дришлюк А. І. // Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. — Вип. 2. Гуманітарні та юридичні дисципліни. — 2005. — С. 76–81; Дришлюк А. І. Судовий прецедент як джерело права та його види [Текст] / Дришлюк А. І. // Актуальні проблеми політики: Збір. наукових праць. — Вип. 28. — Одеса: ПП «Фенікс», 2006. — С. 141–150; Дришлюк А. І. Про визначення місця судового прецеденту в системі джерел цивільного права [Текст] / Дришлюк А. І. // Сучасні проблеми адаптації цивільного законодавства до стандартів Європейського Союзу. Матеріали І Міжнародної науково-методичної конференції. — Львів, 2006. — С. 98–102; Дришлюк А. І. Подолання прогалин в цивільному праві і законодавстві України (в аспекті «судового прецеденту») [Текст] / Дришлюк А. І. // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. — Одеса: Юрид. літ., 2006. — Вип. 25. — С. 221–224; Кирилюк Д. Чи визнається в Україні судовий прецедент? [Текст] / Кирилюк Д. // Юстиніан. — 2006. — № 4. Режим доступу : <http://justinian.com.ua/article.php?id=2221>.

Книги, які можуть вас зацікавити

Закінчення розгляду
цивільних справ без
ухвалення рішення
суду

Перейти до галузі права
Цивільне право та процес

Перейти на сайт →